

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน Knowledge Management of Local Wisdom into Digital Library for Sustainability

ยศยาดา สิทธิวงษ์, สำเร็จ คำโหมง, บุญจันทร์ เพชรเมืองเลย

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
e-mail: yodsayada@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสืบค้น รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อศึกษา วิเคราะห์ เนื้อหา จัดหมวดหมู่ ผลิตความให้สามารถสื่อความหมายเข้าใจง่าย และเพื่อพัฒนาระบบ การจัดเก็บและค้นคืน อนุรักษ์ สืบสานผลิตให้สามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและเข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง ข้อมูลของผลิตได้จากข้อมูลทุติยภูมิ แบ่งออกเป็นจำนวน 8 หมวด ได้แก่ 1) ผลิตคำสอน 2) ผลิตปริศนา 3) ผลิตภาษิตสะกิดใจ 4) ผลิตเกี่ยวพาราสิได้ต่อบนหม่มสาว หรือผลิตเครือ 5) ผลิตเกี่ยวพาราสิทั่วไป 6) หมวดภาษิตคำเปรียบเปรยต่าง ๆ 7) ผลิตปัญหาภาษิต และ 8) ผลิตภาษิตโบราณอีสานในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิต ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลิตสามารถจัดการความรู้โดย 1) เก็บรวบรวมผลิตเก่าโบราณไทยอีสาน-ลาว 2) จัดหมวดหมู่ ของผลิตและแปลภาษาให้เข้าใจง่าย 3) พัฒนาค้นคลังดิจิทัลจัดเก็บผลิตอย่างยั่งยืน 4) เผยแพร่ ผลิตบนเว็บไซต์คลังดิจิทัลทั่วโลก

การวิจัยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืนนี้ ช่วยให้ ทุกคนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเว็บไซต์เข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตด้วยความสะดวกรวดเร็ว และยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถเข้าถึงความหมายของผลิตได้ง่ายขึ้นกว่าเดิมด้วยการเพิ่มบทแปล สำนวนภาษาจากภาษาถิ่นไทยอีสาน เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาลาวเพิ่มเติมอีกด้วย

คำสำคัญ:

การจัดการความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ผลิต, ผลิต, คลังดิจิทัล, ความยั่งยืน

Abstract

This research aimed to collect local wisdom to study content analysis. Categories Interpretation of the meaning of meaning. In order to develop a system of storage and retrieval, conservation must be sustainable and accessible 24 hours a day. There are 8 categories as follows: 1) Buddhist teachings 2) Puzzles 3) Buddhism

4) A courteous interactions with young or married 5) Common courier 6) Section of various metaphors 7) Proverbs and 8. Ancient Lao-Thai Proverbs in the management of knowledge, local wisdom, knowledge, local wisdom, knowledge management knowledge. 1) Collection of ancient Thai ancient Thai-Laos. 2) Categorize and translate language easily. 3) Develop a sustainable digital archive. 4) Publish on digital library websites worldwide.

The research of Knowledge management of local wisdom into digital library for sustainability encourages everyone who uses information technology can access the local wisdom. And moreover, they can understand the meaning of the phrase easier than ever with the addition of the translations of idioms from the original Lao-Thai verses into Thai poems and English poem for the world wide understanding of contents.

Keyword:

Knowledge management, local wisdom, Puzzles, Digital media, Digital library, Sustainability

บทนำ

ดินแดนภาคอีสานประชากรกลุ่มใหญ่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับคนลาวในประเทศลาวตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์บ่งชี้ว่า เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 อาณาจักรล้านช้างซึ่งเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมลาวได้สถาปนาขึ้นร่วมสมัยเดียวกับอาณาจักรอยุธยาของชาวสยามปฐมกษัตริย์ของอาณาจักรล้านช้างคือ เจ้าฟ้าสู่ม ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 คณะมิชชันนารีเยซุอิตได้บันทึกเอกสารเอาไว้ว่า อาณาจักรลาวล้านช้างมีการรวบรวมดินแดนเป็นแนวยาวไปตามชายฝั่งแม่น้ำโขงทั้งสองฟากฝั่ง ดินแดนเหล่านี้มีความเป็นอิสระทางวัฒนธรรมเพราะห่างไกลวัฒนธรรมราชสำนัก ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ผู้คนอพยพจากลาวเวียงจันทน์เป็นกลุ่มใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และในสมัยของพระเจ้าตากสินมีการตีระหว่างสยามกับเวียงจันทน์ ทำให้อำนาจการปกครองสยามขยายไปยังหลวงพระบางและจำปาสัก ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนวัฒนธรรมลาวร่วมกับวัฒนธรรมสยามมากขึ้น และในสมัยการปกครองของเจ้าอนุวงศ์ได้มีความขัดแย้งทางการเมืองมีการอพยพผู้คนทั้งชาวไทยทำให้เกิดการกระจายวัฒนธรรมครั้งใหญ่ขึ้น และในสมัยรัชการที่ 5 เกิดการรวมศูนย์อำนาจการปกครองไว้ที่รัฐสยามแห่งเดียวจนก่อเกิดวัฒนธรรมลาวใหม่ไทยอีสานตราบจนปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าชาวอีสานและชาวลาวจะถูกแบ่งเขตแดนด้วยระบบการปกครองที่เด็ดขาด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะสิ้นสุดลงที่การปกครองเท่านั้น ยังสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีภาษาพูดและวรรณกรรมท้องถิ่นโบราณที่สะท้อนให้เห็นถึงปรัชญาค้ำสอนในยุคเก่าก่อน เช่น ญา เป็นต้น

นักวิชาการด้านวรรณกรรมชาวลาวอย่าง ดร.บ่อแสงคำ วงศ์ดารา ให้คำอธิบายความหมายของคำว่า “ผะหยา” ว่า “...เว้าทั่วไปผะหยาส่องแสงให้เห็น (ชี้ให้เห็น) เถิงสติปัญญา ความสะเหลียว

สะหลาด (ความเฉลียวฉลาด) ความว่องไว มีไหวพริบและวาทศิลป์อันคล่องแคล่ว ตลอดถึงแนวคิด
จิตใจ ความมุ่งหวัง ความมักความปรารถนา (ความรักความใคร่) เชิงเป็น (ซึ่งเป็น) “ความในใจ”
อันเล็กซึ้ง (อันลึกซึ้ง) ของประชาชน ... อาจได้ว่าคำพะหยาลานี้กวม (ครอบคลุม) เอาขอบเขต
และส่องแสง (ชี้ให้เห็น) กว้างขวางที่สุด นับแต่ปัญหา (ปัญหา) ในชีวิตสังคมอันกว้างขวางและสับสน
จนถึง (จนถึง) ปัญหาชีวิตจิตใจส่วนตัวอันเล็กซึ้งละเอียดอ่อน โดยเฉพาะ (เฉพาะ) อย่างยิ่งแม่น
ปัญหาความรัก (ความรัก) ระหว่างป่าวสาว (หนุ่มสาว) เชิงเป็นหัวเรื่องใหญ่อันหนึ่งของคำพะหยาลาน
... อาจจัดแบ่งคำพะหยาลานทั้งหมดออกเป็นหลายหมวดโดยอิงตามเนื้อใน (สาระ) และหัวเรื่อง
ส่องแสง คือ หมวดที่เว้าถึง (พูดถึง) ความรัก หมวดที่เว้าถึงความสวยสดงดงามของบ้านเกิดเมืองนอน
และหมวดที่เว้าถึงการพั่วพัน (ความสัมพันธ์) ในสังคม ...”

“... ส่วนศิลปะในการแต่งคำพยานั้นท่านภูมิ วงศ์จิตร ได้ให้คำสั่งเกตว่าลักษณะ
ของกลอนพะหยาแม่น (คือ) 1) บ่มีระเบียบกฎเกณฑ์แน่นอนเพราะคิดเอาเองอย่างปัจจุบันแล้วเอามา
เว้าใจหยังถามและแก้กัน 2) มีทั้งกาพย์และกลอนประสมกันไป 3) บ้างก็มี 2 วรรค 3 วรรค หรือ
4 วรรค แล้วแต่ผู้ใช้จะต้องการ 4) ส่วนสำคัญแม่นให้มีการสัมผัสกันวางลงแม่นบ่อน (ถูกที่)
และมีเสียงเอกโทเนื่องกัน(ต่อเนื่องกัน) ...”

ผู้ที่สนใจเรื่อง “คำพะหยา” อาจจะเคยพบว่ามีตำราหลายเล่มสะกดคำ “พะหยา”
เป็น “ผญา” ด้วยเหตุผลที่ต้องการบ่งบอกให้ออกเสียง “ญ” เป็นเสียงนาสิกคือ “เสียงขึ้นจมูก”
(Nasal sound) เหมือนคำภาษาลาวซึ่งในภาษาไทยไม่มี แม้ว่านที่จริงนั้น “ญ” ในภาษาไทย
ก็ต้องออกเสียงไม่ขึ้นจมูกเหมือน “ย” ส่วนสะกดว่า “พะหยา” นั้นเป็นต้นแบบที่เขียนใน ปี่มลาวคือ
หนังสือวรรณคดีลาวโดยกวีลาว นักปราชญ์ที่ต้องการสะกดอย่างใดก็ได้แล้วแต่ผู้อ่านจะเลือกสรรกัน
ในด้านของฉันทลักษณ์ของกลอนพะหยานั้น หากเป็นกลอนกลอนพะหยามาตรฐาน 1 บท จะมี
2 วรรค วรรคหนึ่งมี 8 พยางค์ วางจังหวะให้แต่ละวรรคมี 3 จังหวะ จังหวะแรกอยู่ที่พยางค์ที่
3 จังหวะที่ 2 อยู่ที่พยางค์ที่ 5 และจังหวะที่ 3 อยู่ที่ท้ายวรรค ตัวอย่างเช่น “ซังกันแล้ว เฮ็ด ดี กะว่าซัว
ฮักกันนั้น ตดปู้ดกะว่าหอม” แต่ละวรรคอาจเติมข้างหน้าได้อีก 2 พยางค์ เพื่อขยายหรือเน้นเนื้อหา
และทำให้กลอน พะหยาอ่อนโยนลง ตัวอย่างเช่น “คนเฮา ซังกันแล้ว เฮ็ดดีกะว่าซัว บัดผู ฮักกันนั้น
ตดปู้ดกะว่าหอม” พยางค์ 2 พยางค์ที่เติมหน้าวรรค ไม่บังคับให้เติมทุกวรรค บางวรรคอาจไม่เติม
และบางวรรคอาจใช้เพียง 1 พยางค์ หรืออาจใช้ถึง 2 พยางค์ก็มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ผู้แต่งต้องการ
ตัวอย่างเช่น “ฮักกัน อยู่ปากฟ้า สุดขอบ เขาเขี้ยวคืออยู่ในเฮือนเดียว ฮ่วมเฮียง หอห้อง ซังกันแล้ว
ตาเดียว บ่เหลียวล้าพอปานมี แม่น้ำกัน เขาคัน ลั่นบั้ง” พยางค์เติมอาจยาวถึง 5 พยางค์ก็มีดังตัวอย่าง
ที่ขีดเส้นใต้ “ยามเมื่อ ชลธารน้ำ ไหลนอง ท่วมท่ง มดบมีบ่อนซัน ปลาแก้ง อะเหยยหัว ยามเมื่อ
ชลธารแห่ง วังหนอง เขินขาด มดง่ามมันกะเงาะ กะจอกเว้า หัวล่อ ต่อปลา” ปรกติกกลอนพะหยา
ไม่บังคับ “สัมผัสสระ” แต่อาจมี “สัมผัสใน” ระหว่างจังหวะในวรรคเดียวกัน ตัวอย่างเช่น “ญิงให้
เป็นยิ่งแท้ แน่ไปให้มันชื่อ ยิงให้ยิ่งแท้แท้ แน่แล้ว จึงค่อยยิง” *** “แท้-แน” เป็น “สัมผัสใน”
ในวรรคเดียวกัน และอาจมี “สัมผัสนอก” ระหว่างวรรค และระหว่างบท ก็มี ตัวอย่างเช่น “ยามเมื่อ
เจ้าหนุ่มน้อย ให้ค่อยฮ่ำ เฮียนคุณบุญเฮามี สีใหญ่สูง เพียงฟ้า ไปภายหน้า สีหาเงิน ได้ง่าย ใผ
ความฮู้ตื่น เงินเปี้ย บ่แก่นถง” *** “คุณ-บุญ” เป็น “สัมผัสนอก” ระหว่างวรรคในบทเดียวกัน
“ฟ้า-หน้า” เป็น “สัมผัสนอก” ต่างบท (สำเร็จ คำโหม่ง, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2561)

จะเห็นได้ว่าพญามีความสำคัญต่อชาติพันธุ์ไทยอีสาน-ลาว อย่างยิ่งสามารถเห็นได้จากสำนวนคำสอน เปรียบเทียบ อุปมาอุปมัยของพญา รวมทั้งพญายังมีมีโครงสร้างฉันทลักษณ์ในการประพันธ์ที่มีรูปแบบเป็นสากลอีกด้วย โดยจากการสันนิษฐานของปราชญ์อีสานได้กล่าวว่า พญา น่าจะเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนพุทธศตวรรษที่ 20 (ก่อน พ.ศ. 1900) ซึ่งเกิดร่วมกับหมอลำผีฟ้า (สนอง คลังพระศรี, 2541) พญาจึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวรรณกรรมมุขปาฐะ ที่ชาวบ้านสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เริ่มด้วยการลองผิดลองถูกทำจนเกิดความชำนาญ ด้วยสติปัญญาของชาวบ้านเอง (นิคม ชมพุลอง, 2554) และสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้กำหนดขอข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มพญาไว้ 1 ใน 9 ด้าน คือ ด้านภาษาและวรรณกรรม โดยผู้คนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพญานั้นมักเป็นผู้สูงอายุที่มีความรู้ตามชนบทหรือ “ปราชญ์ชาวบ้าน” ที่เคยได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่ได้นำคำกลอนอีสานหรือพญามาใช้งาน เช่น หมอลำ พระสงฆ์ พราหมณ์สูตรขวัญ เป็นต้น

แต่เนื่องจากว่าในปัจจุบันกลุ่มของพระสงฆ์หรือปราชญ์ชาวบ้านจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถจะพูดหรือกล่าวคำพุทธศาสนสุภาษิตและกล่าวคำพญาได้ถูกต้องในการสื่อสาร เพราะว่าส่วนใหญ่จะนิยมการแสดงธรรมแบบธรรมบรรยาย ไม่นิยมยกพุทธศาสนสุภาษิตขึ้นมาอ้างอิงหรือไม่ยกคำพญามาประกอบเทศนาหรือบรรยายนั้นเลย อีกส่วนหนึ่งก็มาจากสื่อต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอรูปแบบที่ทันสมัยกว่า เราใจกว่า เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือวารสาร นิตยสารต่าง ๆ ที่นำเสนอมีรูปแบบสีสันทันสมัยกว่าสาระเข้ามาแทนที่ จึงทำให้การเผยแพร่พุทธธรรมที่นิยมใช้โวหารแบบโบราณ เริ่มหมดไปโดยปริยาย ดังจะเห็นได้ว่า ชาวอีสานส่วนใหญ่ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ในปัจจุบันนี้ แทบจะกล่าวคำพญาไม่ได้เลยและแทบจะไม่ได้ใส่ใจในพุทธศาสนสุภาษิต ที่เป็นคำแนะนำ คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเลยแม้แต่น้อย เพราะเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่ล้าหลัง ล้าสมัย และคำพญา ก็ไม่ควรนำไปกล่าว เพราะมีลักษณะเป็นคำค่อนข้างสองแง่สองง่ามหรือหยาบโลน ส่วนพุทธศาสนสุภาษิตก็เป็นคำของพระสงฆ์ยังไม่ควรนำไปกล่าว ด้วยเหตุนี้เอง ทั้งพุทธศาสนสุภาษิตและพญาสุภาษิต จึงมีแต่วันเสื่อมลงทุกวัน เพราะหาผู้พูด ผู้กล่าวไม่ได้หรือไม่ต้องการจะกล่าวจึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงเสียตายอย่างมากหากภูมิปัญญาท้องถิ่นพญานี้จะหมดสิ้นไปจากสังคมไทย-ลาว

จากปัญหาและกระแสดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นพญาควรมีการจัดการความรู้อย่างเร่งด่วน ซึ่งการจัดการความรู้ในที่นี้หมายถึง การจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวคน หาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงให้ก้าวต่อการนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัยเหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กรนั้นอยู่เสมอ (ประเวศ วะสี, 2548)

ในการจัดการความรู้ที่จำเป็นต้องมีประโยชน์ในด้านฟื้นฟูความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม สกัดความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวบุคคล มีแนวทางในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างความรู้ใหม่จากประสบการณ์ของบุคคล กลุ่มชุมชนท้องถิ่น และความรู้ยังได้ถูกจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันความรู้สูญหาย เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ และพัฒนาขยายความรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจในการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวม อนุรักษ์ ค้นคืนและเผยแพร่พญา

ของชาวไทยในภาคอีสานที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดเป็นมรดกมายาวนานนับเป็นปรัชญาของคนอีสานที่แฝงด้วยพุทธธรรมที่หล่อหลอม ชัดเกลาจิตใจและเป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนทัศนคติ ค่านิยม วิถีชีวิตของคนอีสานให้ยั่งยืน คงอยู่ไม่สูญสลายไปกับกาลเวลาหรือภัยธรรมชาติในรูปของคลังข้อมูลดิจิทัล ทำให้คนรุ่นหลังสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และตระหนักในคุณค่าของมรดกดังกล่าว และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตขยายโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมตลอด 24 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบค้น รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นผญา
2. เพื่อศึกษา วิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ผญา แปลความให้สามารถสื่อความหมายเข้าใจง่าย
3. เพื่อพัฒนาระบบการจัดเก็บและค้นคืน อนุรักษ์ สืบสานผญาให้สามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและเข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้น รวบรวม วิเคราะห์จัดหมวดหมู่ แปลความผญา และพัฒนาระบบจัดเก็บและเผยแพร่ผญาที่วรรณกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปัจจุบันเริ่มสูญหายไปจากท้องถิ่นในภาคอีสานแล้ว

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวม ข้อมูลผญาภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งข้อมูลเอกสารปฐมภูมิ (Primary sources) ได้แก่ บทสวด คำสอน นิทานพื้นบ้าน กลอนลำ และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) หนังสือผญาจาก กรมศิลปากร สารานุกรมรัฐประชาติปไตยประชาชนลาว

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายคัดเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยเลือกจากกลุ่มบุคคลที่ เป็นผู้รู้ ซึ่งเป็นนักวิชาการและปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นที่รู้จักในแวดวงการศึกษา ด้านผญาภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) ศาสตราจารย์สำเร็จ คำโหมง ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี (วิชาเอกภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (วิชาเอกดนตรี) มหาวิทยาลัยแห่งอัลเบอร์ตา แคนาดา (วิชาเอกการบริหารการศึกษาด้านวิชาศิลปะปฏิบัติ) และศูนย์ภาษา RELC สิงคโปร์ (วิชาเอก การสอนภาษาอังกฤษ) 2) นายชอบ ดีสวนโคก เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ภาคอีสาน อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น 3) นายประมวล พิมพ์เสน ครูภูมิปัญญาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เป็นประธานคอส.ประจำจังหวัดขอนแก่น หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น ประธานศูนย์การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) นายบุญจันทร์ เพชรเมืองเลย นักวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสานอิสระ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น 5) ผู้รู้จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดร.บ่อแสงคำ วงศ์ดารา และท่านภูมิ วงศ์วิจิตร

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลพจนานุกรมปัญหาท้องถิ่นได้ จำนวน 520 รายการ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา คัดแยกจัดหมวดหมู่ได้ 8 หมวดหมู่ (หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ นครพนม, กรมศิลปากร <http://www.finearts.go.th/nakhonphanomlibrary/parameters/km/item/> พจนานุกรมคำคม)

ตารางที่ 1 การจำแนกหมวดหมู่ระยะยา

ลำดับ	หมวดหมู่	จำนวน
1	พจนานุกรมคำสอน	150
2	พจนานุกรมปริศนา	26
3	พจนานุกรมคติสะกิดใจ	25
4	พจนานุกรมเกี่ยวพาราสิทั่วไป	128
5	พจนานุกรมเกี่ยวพาราสิโต้ตอบหนุ่มสาว	8
6	หมวดพจนานุกรมคำเปรียบเปรยต่าง ๆ	9
7	พจนานุกรมปัญหาพจนานุกรม	30
8	พจนานุกรมโบราณอีสาน	144
	รายการ	520

ขั้นตอนที่ 4 ทีมวิจัยได้นำพจนานุกรมปัญหาท้องถิ่นทั้ง 8 หมวด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สกัดถอดความแปลเป็นภาษาลาว แปลเป็นภาพพยางค์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้สื่อความหมายได้เข้าใจง่ายขึ้น และได้นำข้อมูลที่ได้ให้ผู้ใช้ได้ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบและพัฒนาระบบจัดเก็บและค้นคืนพจนานุกรมปัญหาท้องถิ่น

5.1 ศึกษาโปรแกรม Timeline (<https://timeline.knightlab.com/>) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สามารถดาวน์โหลดมาใช้ได้ฟรีบนอินเทอร์เน็ตและติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งาน

5.2 ศึกษาและค้นหาตัวอักษร เพื่อให้การนำเสนอน่าสนใจและเพิ่มอรรถรสในการเข้าถึงข้อมูล ผู้วิจัยได้ดาวน์โหลดฟอนต์ที่มีลักษณะคล้ายภาษาของสปป.ลาว มาออกแบบเนื้อหา คือ ฟอนต์ไทยอาร์ทีอี คอนทราสต์ rte CONTRAST จาก <https://www.f0nt.com/release/rte-contrast/comment-page-1/>

5.3 ดาวน์โหลดและติดตั้งโปรแกรมตกแต่งภาพด้วยโปรแกรม PhotoScape

5.4 การออกแบบเนื้อหาและภาพประกอบ

5.4.1 ภาพประกอบเนื้อหา ด้วยภาพเป็นวรรณกรรมพื้นถิ่นโบราณใช้สำนวนที่เข้าใจยากและลึกลับ ซึ่ง ผู้วิจัยจึงใช้ภาพมาเป็นส่วนประกอบเพื่อให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ โดยผู้วิจัยดาวน์โหลดภาพจากคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด <https://oer.learn.in.th> มาใช้ประกอบเนื้อหา

5.4.2 นำภาพประกอบเนื้อหาตกแต่งด้วยโปรแกรม PhotoScape และเพิ่มข้อความพจนานุกรมสำนวนภาษาไทยอีสานและสำนวนภาษาไทยกลางลงในภาพพร้อมตกแต่งให้สวยงาม

5.5 นำเข้าข้อมูลเนื้อหาพจนานุกรมสำนวนภาษาสปป.ลาว สำนวนภาษาไทยอีสาน-ไทยกลาง ภาษาอังกฤษและลิงค์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

5.6 ทดสอบระบบการนำเข้าข้อมูลและการใช้บริการฐานข้อมูล KKUL Digital PAYA

5.7 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข

5.8 ประชาสัมพันธ์และนำออกเผยแพร่

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์



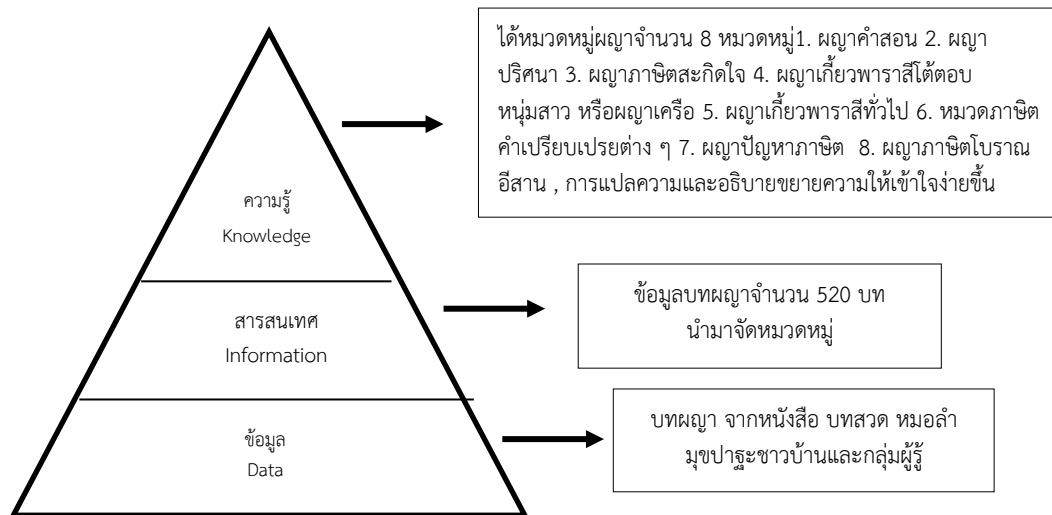
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าวิจัย

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน ผู้วิจัยได้ใช้กรอบรูปแบบการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ (ก.พ.ร.) พบว่า

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge identification) จากการลงพื้นที่ศึกษารวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาโดยมีศาสตราจารย์สำเร็จ คำโมงเป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียงภูมิปัญญาจากกรมศิลปากร สปป.ลาว พบว่า ภูมิปัญญาได้ถูกรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์จากกรมศิลปากรของ สปป.ลาว โดยเอกสารที่บันทึกบทเพลงไว้เป็นเอกสารที่สำคัญต่อกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาวอย่างยิ่งเพราะภูมิปัญญาที่มีความเชื่อมโยงของมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาที่ได้จากศาสตราจารย์สำเร็จ คำโมง เป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ของ สปป.ลาว ที่ท่านได้ทำการรวบรวมและศึกษามาจากกรมศิลปากร สามารถเขียนเป็นพิธีมิตการแสดงลำดับขั้นของความรู้ ภูมิปัญญา (อดุลย์ เนียมบุญนำ และสิทธิพร สมแก้ว, 2559) ดังนี้



ภาพที่ 2 พีระมิดการแสดงลำดับชั้นของความรู้ผญา (อดุลย์ เนียมบุญญา และสิทธิพร สมแก้ว, 2559)

3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization) จากการศึกษาเนื้อหาผญาไทย-ลาว พบว่า เนื้อหาสาระของผญานั้นค่อนข้างจะลึกซึ้งและแยบยลใช้สำนวนอีสานเป็นหลักในการประพันธ์ซึ่งเป็นภาษาเฉพาะถิ่นของกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว ซึ่งบางสำนวนที่ปรากฏในบทผญาไทย-ลาวนี้บางครั้งก็แทบจะไม่สามารถแปลความหมายให้เข้าใจได้เพราะไม่มีบัญญัติไว้ในพจนานุกรมไทยลาว ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า 1) เป็นสำนวนที่เก่าแก่โบราณที่บรรพบุรุษไทย-ลาวใช้กันในอดีตเมื่อคำเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันจึงสูญหายไป และ 2) ต้องการให้เกิดคำคล้องจองในตอนกล่าวผญาด้วยมุขปาฐะจึงไม่ได้คำนึงถึงความหมายของคำก็เป็นได้ จากการศึกษาผญาไทย-ลาวสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 หมวด ดังนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกหมวดหมู่ผญา

ลำดับ	หมวดหมู่	จำนวน
1	ผญาคำสอน	150
2	ผญาปริศนา	26
3	ผญาภาษิตสะกิดใจ	25
4	ผญาเกี่ยวพาราสีทั่วไป	128
5	ผญาเกี่ยวพาราสีโต้ตอบหนุ่มสาว	8
6	หมวดภาษิตคำเปรียบเปรยต่าง ๆ	9
7	ผญาปัญหาภาษิต	30
8	ผญาภาษิตโบราณอีสาน	144
	รายการ	520

1. ผญาคำสอน พบ จำนวน 150 คำ ผญาคำสอนนี้มีลักษณะเนื้อหามุ่ง สอนการดำรงวิถีชีวิต “อย่าได้เสียแสงได้ เป็นคน นำเพื่อน คนให้คนแท้แท้ เหนียวตั้ง จั่งแม่นคน” หากเกิดมาเป็น

คนแล้วอย่าเป็นคนเกียจคร้านให้หมั่นทำมาหากิน “ตกกะเทินว่าได้เอาบังห่าง สิบวางมือง่าย ตกกะเทินว่าได้ไปคล้องช้าง สิบจับให้ ได้ขี่มา” โดยเฉพาะหากเป็นผู้ชายควรที่จะแสดงตนให้เป็น สุภาพบุรุษและเข้มแข็ง “ชาติที่เป็นชาตินี้ อย่าเป็นทนาย แกมหินแฮ่ ทนายกะทรายแท้แท้ ตมนั้น อย่าให้มี” รวมทั้งสอนให้สามัคคีป้องกัน “ให้ถึกกันคือแหกกับข้อ ยามหาปลา จากันคล้อง ทางแหมัดมุดน้ำ ทางข้อ ผัดล่องคอย” ให้ละเว้นการยุยงให้คนอื่นบาดหมางกัน “อย่าซุ่มล้อแล้ว แหย่ฮังแตน มันสิไล่ อย่าได้เอาไม้แสบ มาล้อ แหย่แตน” และยิ่งสำคัญไปกว่านั้นเรื่องนี้ถือว่าชาวอีสาน ยกให้เป็นชนบทเลยก็ว่าได้คือการรู้คุณรัฐบุรุษผู้มีพระคุณ “คันได้กินตอนขึ้น อย่าลืมแห่ง คุณหมาโจรบมา ซอนลัก กะย่อนหมา มันเฝ้า”

2. ฃญาปริศนา พบ จำนวน 26 คำ ฃญาปริศนานี้มีลักษณะเนื้อหามุ่งบอศจรรยมีเนื้อหา ในเชิงเปรียบเทียบเป็นปริศนาให้ผู้อ่านได้ขบคิดและตีความด้วความสามารถของตนเอง “อศจรรย ใจกึ่ง หลงงองอ เขยียดบ่ชื่อ แนวมันเป็นจ้งชั้น เขยียดได้ แม่นบ่คือ” นอกจากฃญาปริศนาที่มีเนื้อหา ทางโลกแล้วก็ยังมีฃญาที่มีเนื้อหาทางธรรมด้ว “อยากกินข้าว ให้ปลูกใส่ พลาญหิน อยากมีศีล ให้ฆ่าพ่อ ดีแม่ อยากมีคนมาแ่ว ให้ฆ่า หมูเดียวกัน อยากมีศรีมีวรรณ ให้นอนดิน เกลือกชี้ฝุ่น ฯลฯ”

3. ฃญาภาษิตสะกิดใจ พบ จำนวน 25 คำ ฃญาภาษิตสะกิดใจนี้มีลักษณะเนื้อหา มุ่งสะท้อนถึงการกระทำของตนเองให้รู้จักมีสติปัญญาทำในสิ่งที่ถูกต้องและให้ระมัดระวังด้ว ในการกระทำของตนเอง “นบกบ่คิดชอบด้าน มักถึกซ้าย ตั้งบาน กวางพานเมามัวหลง มักตาย นำแฮ้ว แมงวันตายไปย่อน มธูวา หวานย้ง คนมักตายเพราะย่อง ยอเรื่อย ประวัง”

4. ฃญาเกี่ยวพาราสิได้ตอบหนุ่มสาว หรือฃญาเครือ พบ จำนวน 8 ฃญาเกี่ยวพาราสิ ได้ตอบหนุ่มสาวนี้มีเนื้อหาลักษณะมุ่งการใช้คำกลอนฃญาเกี่ยวพาราสิกันระหว่างหนุ่มสาว ในอดีต การเกี่ยวพาราสิด้วบพญาเช่นนี้มีกมีขึ้นในกิจกรรมลงขวง (ข่วง = สนาม) นี้มักอยู่ตามชนบท โดยฝ่ายหญิงจะนั่งชี้ญฝ่ายอยู่กลางลานบ้าน ส่วนฝ่ายชายก็จะมานั่งเป่าแคนข้างฝ่ายหญิงแล้ว ทำการเจรจากันด้วบพญาตอบโต้กันไปมาหากฝ่ายชายสามารถคิดบพกลอนฃญาได้อย่างเชียบคม และมัดใจสาวให้อยู่มัดได้ก็จะเป็นผู้ถูกเลือกให้เป็นคนรักของสาวที่คนนั้นทันที “(หญิง) เด็กกะเด็ก มาแล้ว ดิ่นกะตื่นมาแล้ว เจ้าหัวตื่น ตีกลองยาม มีแต่สองเฮาเว้า นากัน อยู่น่าน่า นองน่าขึ้น ฝะอวน อ้าย ผัดกะน้ำล (ชาย) เด็กกะเด็กมาแล้ว หมอกกล้วยท่ง เป็นฮูปหมู หมอกกล้วยกล้วยผา เป็นฮูป ไตม้า หมอกกล้วยฟ้า เป็นฮูป อินทร์แปลง”

5. ฃญาเกี่ยวพาราสิทั่วไป พบ จำนวน 128 คำ ฃญาเกี่ยวพาราสิทั่วไปนี้ มีเนื้อหาเกี่ยว พาราสิระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นการพุดพญาของฝ่ายชายที่พ้ำเพื่อถึงหญิงที่เป็นที่รัก “คันน่องคิดฮอดอ้าย แกงหอย ให้มันเปื่อย แกงปลาให้เปื่อยก้าง แกงซ้าง ให้เปื่อยงา” และอาจจะมี บทเกี่ยวฝ่ายหญิงอยู่บ้างบางบท “ถามข้าวน้อง ถามข้าวไฮ่ ผินหนา ถามข้าวน้อง ถามข้าวณา ผินกว้าง ย้งค้อยสวยลวยข้าว ฮวงยาว เม็ดถี้ ย้งค้อยสุก เขื่อเข้ม เหลืองกุ่ม ทั่วท่งนา บ่นอ” ส่วนฝ่ายหญิงนั้นก็จะมีพุดพญาสะท้อนใจผู้ชายว่ารักน้องจริงหรือไม่หรือแค่พ้ำพยามาหลอกลวง “คันบ่คาหนามบุ่น นองสิมอบ ตัวถวย คันบ่คาหนามหวาย นองสิมอบ ตัวให้ คันบ่คาฮิตบอไว้ ตนน้อง สิเล่นน่า”

6. ฃมวดภาษิตคำเปรียบเปรยต่าง ๆ พบ จำนวน 9 คำ ฃญาภาษิตคำเปรียบเปรยต่าง มีลักษณะเนื้อหามุ่งเปรียบเปรย เปรียบเทียบ อุปมา อุปมัย อย่างลึกซึ้ง “กะบวยบมีด้าม สิเอาหยง พาค้างแอง เขาสิเอิ้นว่ากะโปะหมากพรวบมีเอิ้นว่ากะบวย”

7. ฃญาปัญหาภษิต พบ จํานวน 30 คํา ฃญาปัญหาภษิต มีลักษณะเนื้อหามุ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากใจของตนเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองและคนอื่น “กินแกงให้หอมดูก้าง คาคอ สิจิมยาก ดูกมันไปอยู่ค่าง กลืนน้ำ ช้ำปลง” “ยามเมื่อเป็นมันอ่อน ใผะซอน เสียมใส่ ยามเป็นมันอีไม้ ใผะหิว กะต่ากาย”

8. ฃญาภษิตโบราณอีสาน พบ จํานวน 144 คํา ฃญาภษิตโบราณอีสานนี้ เป็นสำนวน คําสอนที่แฝงด้วยคติธรรม และการดำรงชีวิต เช่น ความยุ่งยาก “เฮ็ดไฮ่บมีชวาน” ความสุข “มีเงิน คําเต็มถงเต็มเถ” สิ่งที่ไม่แน่นอนถือ “คนตาบอดขายตำรา โหรตายอดข้าว” คําพังเพย “หมกปลาแดก มีครู จีปุ่มีवाद”

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement)
 เนื้อสาระของฃญาไทย-ลาวทั้งหมดนี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความเป็นชาติพันธุ์ไทย-ลาวอย่างหนาแน่น ไม่เคยเสื่อมคลาย แต่ด้วยภาษาของฃญาเป็นสำนวนภาษาถิ่นไทยอีสาน-ลาว จึงทำให้คนภาคอื่น ๆ อาจไม่เข้าใจภาษาประจำถิ่นไทยอีสาน-ลาวเท่าใดนัก ทำให้คนที่ต่างชาติพันธุ์นอกจากไทย-ลาว หยั่งลึกไม่ถึงแก่นแท้ถึงความหมายอันแยบยล และชาญฉลาดของบรรพบุรุษของคนอีสานที่ได้ทำการสร้างสรรค์ศิลปะทางด้านภาษา ถือว่าเป็นศิลปะชั้นสูงนี้ไว้ จึงทำให้ผู้วิจัยได้ทำการแปลวรรณกรรม ฃญา เป็นคำกลอนของไทยโดยยังคงความหมายและเนื้อหาสาระเดิม ต่างกันเพียงสำนวนจาก ไทยอีสาน-ลาว เป็นภาษาไทยภาคกลาง ภาษาอังกฤษและภาษาจีนเท่านั้น เพื่อใช้ในการเผยแพร่ ให้กลุ่มวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงให้เข้าใจความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นฃญา ไทยอีสาน-ลาว ให้มากที่สุด

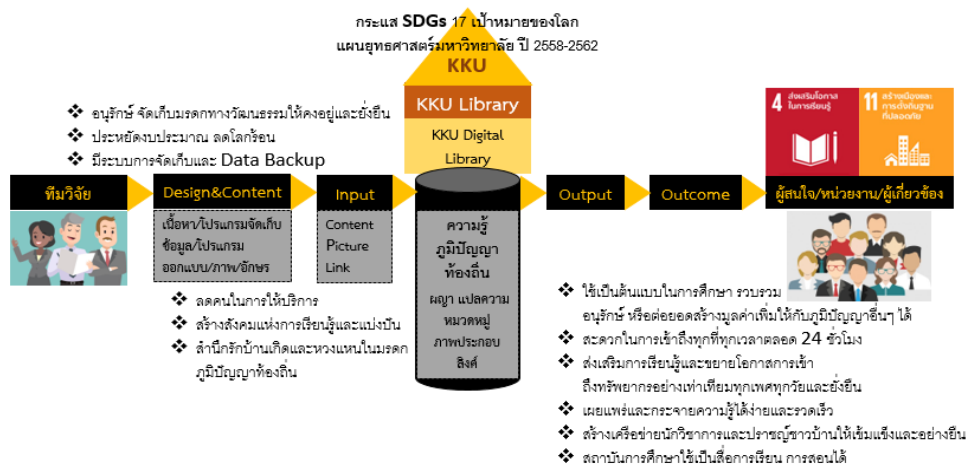
ตารางที่ 3 ฃยาและการแปลความจําแนกเป็นภาษาลาว ไทยอีสาน ไทยกลางและภาษาอังกฤษ

สำนวนภาษา	ฃญา
ลาว	ລາວທີ່ເບັນຕົວໃຫ້ ທ່ານຽມ ຄົນົກເຈົ້າ ບາດຫ່າບິນ ຜົນຜ້າຍ ຈິ່ງຂາວແຈ້ງ ດັ່ງນົກຍາງ
ไทยอีสาน	ชาติที่เป็นคนให้ ธรรมเนียม คือนกเจ้า บาดท่าบิน ผันผ้าย จึงขาวแจ่ม ดังนกยาง
ไทยกลาง	ถึงเป็นคน ให้ท่าน เยี่ยงนกยาง ยามเกาะพราง ตนไว้ ได้เทาขน จะเห็นปีก แจ่มขาว คราวบินบน เกิดเป็นคน รู้จักเลียง เยี่ยงนกยาง
อังกฤษ	Ready for safety like herons When landed hide beneath gray wings Keep humble invisibly Seen white wings just when flying

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access) การจะทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นฃญาได้สะดวกและรวดเร็วขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการจัดเก็บและค้นคืน อนุรักษ์ สืบสานฃญาให้สามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและเข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง การพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นก็เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านการศึกษาและการรวบรวมจัดเก็บภูมิปัญญาไทย สำนักหอสมุดมุ่งสร้างเครือข่ายในทุกแขนงวิชาการเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน โดยเฉพาะข้อที่ 4 เพื่อมุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร และข้อที่ 11 ส่งเสริมให้มีการรวบรวมอนุรักษ์จัดเก็บทรัพยากรในท้องถิ่นในคงอยู่อย่างยั่งยืน โดยผลที่ได้จากการพัฒนาระบบการจัดเก็บและค้นคืนค้นคืน อนุรักษ์ สืบสานฃญาให้สามารถดำรงอยู่ อย่างยั่งยืนและเข้าถึงได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีลักษณะดังนี้

5.1 คลังข้อมูลพญาไทย-ลาว

5.1.1 ฝั่งคลังข้อมูลพญาไทย-ลาว



ภาพที่ 3 ฝั่งคลังข้อมูลพญาไทย-ลาว

5.2 โปรแกรม Timeline

5.2.1 ระบบการบริหารจัดการเบื้องหลัง (Backend) ของโปรแกรม Timeline

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Xl5Qq-3J-q_Pap_NoLWnuLCmD2PY4-3A0azCWYobhGs/edit#gid=0

Display Date	Headline	Text	Media	Media Credit
	นางสาวจิ๋ คำโหม หรือ รองศาสตราจารย์คำจิ๋ คำโหม ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อุดมรัชมังคลาภิเษก พิษณุธานี ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อุดมรัชมังคลาภิเษก พิษณุธานี ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๘	นางสาวจิ๋ คำโหม หรือ รองศาสตราจารย์คำจิ๋ คำโหม ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อุดมรัชมังคลาภิเษก พิษณุธานี ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๘ ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อุดมรัชมังคลาภิเษก พิษณุธานี ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๘		
	คำขวัญวันชาติไทย	ชาติไทยรุ่งเรืองด้วยปัญญา		https://sites.google.com/view/moradoksan-dbu-6
	คำขวัญวันเด็กไทย	เด็กไทยรักเรียน		https://drive.google.com/file/d/1QPbv2WmpSQn6/view?usp=sharing
	คำขวัญวันแม่ไทย	แม่ไทยดี แม่ดี ลูกดี		https://drive.google.com/file/d/1S8r01vyeXx0D89/view?usp=sharing
	คำขวัญวันพ่อไทย	พ่อไทยดี พ่อดี ลูกดี		https://oer.learn.in

ภาพที่ 4 ระบบจัดเก็บข้อมูลพญาไทย-ลาว

5.2.2 ฝั่งคลังข้อมูลพญาไทย-ลาว https://cdn.knightlab.com/libs/timeline3/latest/embed/index.html?source=1Xl5Qq-3J-q_Pap_NoLWnuLCmD2PY4-3A0azCWYobhGs&font=Default&lang=en&initial_zoom=2&height=650

https://cdn.knightlab.com/libs/timeline3/latest/embed/index.html?source=1Xl5Qq-3J-q_Pap_NoLWnuLCmD2PY4-3A0azCWYobhGs&font=Default&lang=en&initial_zoom=2&height=650

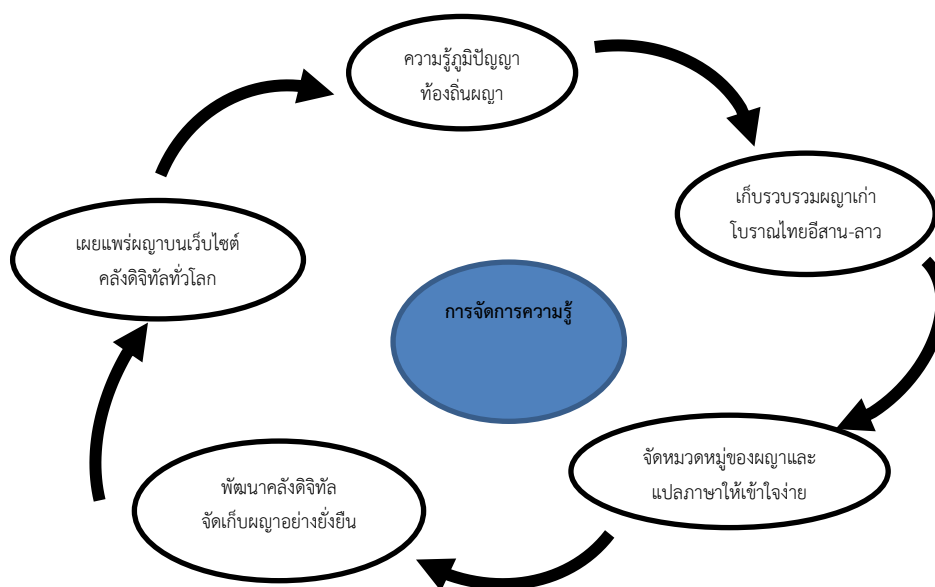


Figure 2. 2019
อย่าได้ทำตนเพียง หัวเพียง เสมอจึง มันทาก เหลือแต่ต้อง ตายย้อน ปากโต
อย่าทำตนเสมอจึง ร้องอ้อดังของอ้อใจ ปากกลมและปากยอ โห้ยงินไปค้มแกง

ภาพที่ 6 เนื้อหาพะหยายไทย-ลาวบนเว็บไซต์

6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นผญาที่เป็นความรู้ชัดแจ้งและได้บันทึกไว้เป็นเอกสารที่ผ่านการประมวลและการกลั่นกรองความรู้แล้วนั้น จะถูกนำมาอัปโหลดขึ้นบนเว็บไซต์เพื่อทำการเผยแพร่ข้อมูล มีลักษณะดังนี้

7. การเรียนรู้ (Learning) ภูมิปัญญาท้องถิ่นผญาที่ได้นำมาเผยแพร่สู่คลังดิจิทัล เป็นที่สมบูรณ์แล้วก็จะทำให้ผู้ที่สนใจศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผญาสามารถดูผญาผ่านเว็บไซต์ที่ได้ก้ได้ทั่วโลก โดยแสดงเป็นวงจรได้ดังนี้



ภาพที่ 7 การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน (ฝ่ายวิชาการ แผนกการจัดการความรู้. 2556)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเนื้อหาพะหยายไทย-ลาว พบว่า เนื้อหาสาระของผญานั้นค่อนข้างจะลึกซึ้ง และแยบยน์ใช้สำนวนอีสานเป็นหลักในการประพันธ์ซึ่งเป็นภาษาเฉพาะถิ่นของกลุ่มวัฒนธรรม ไทยลาว ซึ่งบางสำนวนที่ปรากฏในบทผญาไทย-ลาวนี้บางครั้งก็แทบจะไม่สามารถแปลความหมาย

ให้เข้าใจได้เพราะไม่มีบัญญัติไว้ในพจนานุกรมไทยลาว ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่า 1) เป็นสำนวนที่เก่าแก่โบราณที่บรรพบุรุษไทย-ลาวใช้กันในอดีตเมื่อคำเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันจึงสูญหายไป และ 2) ต้องการให้เกิดคำคล้องจองในตอนกล่าวผะพาดด้วยมุขปาฐะจึงไม่ได้คำนึงถึงความหมายของคำก็เป็นได้ จากการศึกษาพจนานุกรมไทย-ลาวสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 หมวด ได้ 1) พจนานุกรม 2) พจนานุกรมปริศนา 3) พจนานุกรมคติสัพทิตใจ 4) พจนานุกรมเกี่ยวพาราสิโต้ตอบหนุ่มสาว หรือพจนานุกรมเครือ 5) พจนานุกรมเกี่ยวพาราสิท้าวไป 6) หมวดภาษิตคำเปรียบเปรยต่าง ๆ 7) พจนานุกรมปัญหาภาษิต 8) พจนานุกรมคติโบราณอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับเขวาลักษณ์ แสงจันทร์ และชัยณรงค์ ศรีมันตะ (2560) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง พจนานุกรมทุนทางสังคมและวัฒนธรรมสกลนครที่กล่าวว่า พจนานุกรมเป็นสำนวนภาษาท้องถิ่นที่ปราชญ์ชาวอีสานได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นคำสอนอบรมลูกหลาน ชัดเจนจิตใจให้มีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเป็นคนดี เนื้อหาของพจนานุกรมจึงแฝงด้วยแง่คิดที่มีสาระเชิงคติธรรมคำสอน มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คลังดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้ให้บริการสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและขยายโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างเท่าเทียมและยั่งยืน
- 1.2 ผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานให้บริการสารสนเทศสามารถนำไปเป็นต้นแบบในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ได้
- 1.3 ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถใช้บทความนี้เป็นแนวทางในการศึกษาการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- 1.4 หน่วยงานของสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาได้
- 1.5 ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลพจนานุกรมสามารถออกแบบระบบการจัดเก็บ คั่นคืนและเผยแพร่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับข้อมูลและพฤติกรรมการใช้ของผู้ใช้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัยด้วยวิธีการสกัดคัดแยกบทพญาจากรรณกรรมท้องถิ่นอีสานอย่างต่อเนื่อง เช่น รรณกรรมผาแดง นางไอ่ รรณกรรมขูลู นางอ้ว เป็นต้น
- 2.2 ควรศึกษาและพัฒนาพญาด้วยสื่อแอนิเมชันในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
- 2.3 พัฒนาระบบจัดเก็บที่คั่นคืนให้มีระบบสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งแบบ Browse Search และ Search by word และมีระบบการจัดเก็บสถิติการเข้าถึงและดาวน์โหลดเอกสาร มีหน้าจอบริการ User Friendly Interface สามารถ show Share แบ่งปันบนโซเชียลมีเดียได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้

รายการอ้างอิง

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2552). *มโนทัศน์ในนิทานสำนวนอีสาน*. ปรีชญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิคม ชมพูหลง. (2548). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1.
- ประเวศ วะสี. (2548). *การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น: ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฝ่ายวิชาการ แผนกการจัดการความรู้. (2556). *คู่มือการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วิทยาลัยดุสิตธานี.
- พระมหาโสภรณ ธนปญโญ (เศรษฐา). (2553). *การสังเคราะห์ผลญาณสุภาสิตอีสานลงในพุทธศาสนสุภาสิต*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ แสงจันทร์และชัยณรงค์ ศรีมันตะ. (2560). *ปัญญา: ทูทางสังคมและวัฒนธรรม* สกลนคร. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 25(48), 79-100.
- วีระยุทธ สีคุณหลิว. (2559). *ดนตรีผู้ไทย แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว*. มหาสารคาม: สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเทพ จันทร์ชูผล. (2561). *ฟอนต์ไทยอาร์ทีอี คอนทราสต์ rtE CONTRAST*. เข้าถึงได้จาก <https://www.f0nt.com/release/rte-contrast/comment-page-1/>
- สนอง คลังพระศรี. (2541). *หมอลำซึ่ง: กระบวนการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมดนตรีของหมอลำในภาคอีสาน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 6 ภาคใต้*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2561). *คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด*. เข้าถึงได้จาก <https://oer.learn.in.th>
- สำเร็จ คำโมง. (2561, 15 มกราคม). *ผู้อำนวยการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สัมภาษณ์.
- อดุลย์ เนียมบุญนำ และสิทธิพร สมแก้ว. (2559). *คู่มือการจัดการความรู้ของชุมชนพร้อมวีดีโอซีดี (Video CD)*. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน.
- Northwestern University. (2018). *Timeline Program*. Retrieved from <https://timeline.knightlab.com>